

УДК 343

АЛІБІ: ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПРИКЛАДНЕ ЗНАЧЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Іваненко О.В., к. ю. н., доцент,
доцент кафедри конституційного права, історії та теорії держави і права
*Навчально-науковий інститут права імені князя Володимира Великого
Міжрегіональної академії управління персоналом*

Стаття присвячена розгляду проблематики формування науково-обґрунтованої дефініції такої правової категорії як алібі. Глибинний аналіз наявного на сьогодні наукового матеріалу та практичного досвіду перевірки алібі дозволяє зробити висновок, що чіткого розуміння сутності такої правової категорії як алібі науковим співтовариством досі не отримано і не сформульоване.

Ключові слова: алібі, суб'єкт алібі, підозрюваний, обвинувачений, кримінально-процесуальне законодавство, доказ невинуватості особи.

Статья посвящена рассмотрению проблематики формирования научно-обоснованной дефиниции такой правовой категории как алиби. Глубинный анализ существующего на сегодняшний день научно-го материала и практического опыта проверки алиби позволяет сделать вывод, что четкого понимания сущности такой правовой категории как алиби научным сообществом до сих пор не получено и не сформулировано.

Ключевые слова: алиби, субъект алиби, подозреваемый, обвиняемый, уголовно-процессуальное законодательство, доказательство невинности лица.

Ivanenko O.V. ALIBI: THEORETICAL PROBLEMS AND APPLIED IMPORTANCE IN CRIMINAL PROCEEDINGS

The article is devoted to the consideration of the problems of forming a scientifically grounded definition of such a legal category as an alibi. A deep analysis of the existing scientific material and the practical experience of checking alibi allows us to conclude that a clear understanding of the essence of such a legal category as an alibi by the scientific community has not yet been received and formulated.

Key words: alibi, subject of alibi, suspect, accused, criminal procedural legislation, proof of person's innocence.

Постановка проблеми. Актуальність досліджуваного питання полягає у тому, що, мабуть, одним із найбільш відомих суспільних фактів, що використовується у кримінальному судочинстві та який безпосередньо спряє встановленню справжньої сутності справи на стадії досудового розслідування, є алібі підозрюваної особи. Слід звернути увагу на те, що переважна більшість юристів та правознавці дотримуються думки про те, що алібі повинно розглядатися як факт знаходження підозрюваного за межами місця скоєння злочину. Встановлення алібі зазначеної особи має величезне значення через те, що воно кардинальним чином може впливати на подальший хід як досудового розслідування, так й безпосередньо на саму процедуру доведення невинуватості підозрюваної або обвинуваченої особи.

Заради справедливості слід сказати, що проблематика алібі постійно знаходиться у фокусі юридичної науки, проте дослідження її природи, сутності та специфіки мають фрагментарний та дещо поверхневий характер. Попри те, що алібі як правова категорія має свою об'єктивність у практичній діяльності, і факт її існування у правовій дійсності не викликає жодних сумнівів у фаховому середовищі, ані радянське законодавство у частині урегулювання кримінально-процесуальних відносин, ані сучасне законодавство України у відповідній галузі не надало жодного юридичного закріплення алібі у кримінальному процесі. Питання про підстави ігнору-

вання та небажання нормативно урегулювати даний правовий феномен наразі залишається відкритим. Проте, як директиву до дії можна навести приклад визначення сутності категорії алібі, яке сформульовано у п. 1 ст. 5 КПК РФ, де останнє визначається як перебування підозрюваного або обвинуваченого у момент вчинення злочину в іншому місці [1].

Звичайно, при детальному аналізі зазначеної дефініції, виникає низка питань до її авторів, проте головним позитивом є те, що алібі як категорія правової дійсності знайшла своє визнання як серед фахівців у галузі кримінального процесу зокрема, так й правознавців у цілому.

До речі, тривала практика застосування положень Кримінально-процесуального кодексу України (як 1960 року видання, так й 2012 року) накопичила величезний досвід, що дозволяє сформулювати низку базових проблем, пов'язаних із застосуванням законодавчих положень, зокрема, у частині доведення алібі підозрюваного або обвинуваченого у кримінальному злочині, адже алібі у кримінальному судочинстві має велике значення для встановлення особи, винної у скоєнні злочину, а також всіх важливих обставин кримінальної справи.

Ступінь розробленості проблеми. Зазвичай у наукових колах алібі є результат кримінально-процесуального доказування, коли органи досудового слідства у процесі доказування обставин вчинення злочину приходять до висновку, що підозрюваний (обвинуваче-

ний) у момент скоєння цього злочину знаходився в іншому місці, а, отже, не міг вчинити цей злочин. У науковій теорії алібі переважно досліджувалося вченими-криміналістами, і спеціальній літературі воно, навіть, отримало назву «криміналістичний термін». Ми не погоджуємося з даною тезою, адже питання правового регулювання процедури збирання доказів відноситься до предмета дослідження теорії кримінального процесу, і зокрема, теорії доказів, а тому саме нею визначаються завдання криміналістичних прийомів та критерії їх допустимості як науково обґрунтованих та методичних рекомендацій щодо тактики проведення слідчих дій [2, с. 12].

Тільки КПК РФ 2001 вперше надав законодавче трактування поняття «алібі», яка закріплена у п. 1 ст. 5 КПК РФ. Там зазначено, що алібі є «знаходження підозрюваного або обвинуваченого у момент вчинення злочину в іншому місці». Таке трактування алібі у законі не виражає його кримінально-процесуальної сутності як обставини, що має юридичне значення.

Отже, **метою статті** є розгляд проблематики такої правової категорії як алібі та формування науково-обґрунтованої дефініції, а також спроба провести аналіз наявного на сьогодні наукового матеріалу та практичного досвіду перевірки алібі.

Виклад основного матеріалу. Український тлумачний словник поняття алібі визначає як перебування обвинуваченого у момент злочину в іншому місці як доказ його непричетності до злочину [3]. Класично алібі встановлюється через показання свідків, які заявляють, що бачили підозрюваного (обвинуваченого) у визначений час в іншому місці; пред'явлення підозрюваного (обвинуваченого) для впізнання свідкам-очевидцям та потерпілому, що не впізнали у ньому особу, яка причетна до вчинення протиправного діяння тощо. Разом з тим, алібі як категорія кримінально-процесуального права, з'являється тільки у результаті оцінки доказів у справі. Для того, щоб прийти до висновку про наявність алібі у підозрюваного (обвинуваченого), необхідно чітко встановити, що людина, як фізичне тіло, одночасно не може перебувати у двох різних точках простору. Тому у разі доведення факту перебування суб'єкту алібі поза місцем вчинення злочину у час його здійснення, прийнято вважати, що підозрюваний (обвинувачений) має алібі щодо інкримінованого йому діяння.

Згідно з діалектичною концепцією, тіло людини є певним видом матерії, яка має властивість бути об'єктивною реальністю, існуючи при цьому поза нашою свідомістю. Науково обґрунтовані факти й думки, які узгоджуються з формального боку з реальною дійсністю, є також обов'язковими для людського мислення (допоки воно знаходиться в сфері явищ, що вловлюються органами почуттів), які обов'язкові для нього абстрактні положення математики. В.І. Вернадський дану частину наукового світогляду розглядав як науково істинну, а, відповідно, зазначені вище факти, на його думку, слід вважати науковими істинами [4].

Виходячи з того, що найважливішими атрибутами матерії є простір і час, їх розу-

міння як загальних форм рухомої матерії отримало наукове підтвердження у теорії відносності, сутність якого зводиться до того, що простір та час – форми існування матерії; вони не просто залежать від свого змісту – рухомої матерії, а перебувають в єдності зі своїм змістом, визначаються рухом матерії. Рух матерії завжди відбувається у часі та у той же час у просторі. Цей рух не можна собі уявити тільки у часі або тільки у просторі. Звідси висновок: простір та час є об'єктивними загальними закономірними формами буття матерії, а простір при цьому характеризує матерію (у даному випадку людське тіло) обсягом та протяжністю. У результаті можна сформулювати тезу: існувати у просторі – перебувати у сусідстві з іншими об'єктами, бути біля інших матеріальних об'єктів, займати місце серед них. Характерною ж особливістю часу є те, що він виражає співвідношення між рухами різних матеріальних об'єктів, послідовністю розвитку матеріальних процесів, зміною станів матерії, що рухається. Час існування кожного конкретного об'єкта, явища, події не є безперервним, тобто має початок і кінець свого існування. Отже, наукове обґрунтування існування поняття «алібі», виражене у тому, що людське тіло як рухома матерія має властивості простору та часу, дає нам можливість вважати це істиною, що не потребує доведення у кожному випадку, коли вирішується питання про наявність алібі підозрюваного, обвинуваченого у конкретній кримінальній справі [5, с. 80].

У науковій спеціальній літературі іноді йдеться про те, що поряд з об'єктивним алібі існує й алібі суб'єктивне, яке пов'язане з неможливістю особистості здійснити злочин у силу психологічних чи інших його суб'єктивних особливостей. На наш погляд, такі висловлювання є не коректними. Власну позицію ми обґрунтовуємо наступним чином: вивчення особистості підозрюваного (обвинуваченого) має здійснюватися у таких межах, щоб можна було з'ясувати особистісні характеристики та властивості обвинуваченого, які зумовлюють мотивацію його злочинного діяння або, навпаки, з якими остання знаходиться у прямому дисонансі. Проте, орієнтуватися виключно на дану установку та стверджувати, що злочинна поведінка суб'єкта є екстеріоризацією ціннісно-нормативної системи особистості, з юридичної точки зору буде апіорі невірною.

Аргументом на користь даного заперечення свідчитиме глибинне дослідження ситуаційних злочинів (наприклад, тих, що вчинені у стані афекту), сам факт скоєння яких та зміст дій винної особи суперечать сутності його особистісних характеристик та ціннісних орієнтацій [6]. На підтвердження даної тези можна навести позицію Д.А. Керімова, який вважає, що поряд з усвідомленим, зваженим, розумним волевиявленням суб'єкта права, нерідко проявляється й «темна» воля індивіда, який може жити, творити, відпочивати, узгоджуючись з усталеними правилами співіснування, загальноприйнятими нормами моралі, права, звичаїв та традицій; але, раптом, зовсім несподівано, через різного роду

об'єктивні та суб'єктивні причини, людина впадає у стан депресії та, навіть, активного протистояння звичайному стилю свого життя [6]. Отже, на основі аналізу зазначеної інформації, пропонуємо при дослідженні алібі виходити із її розуміння як об'єктивної категорії, яка не враховує суб'єктивні характеристики особистості підозрюваного (обвинуваченого), нібито, таким чином, позбавляючи його можливості вчинити злочин, що інкримінується.

Досліджуючи сутність такої правової категорії як алібі, основна увага наукового середовища завжди прикута до викриття брехні, тобто помилкового алібі. З філософської точки зору брехня є неправдою, тим, що суперечить істині. Гносеологічний аспект брехні пов'язаний з тими умовами, за яких здійснюється пізнання реальної дійсності з перекручуванням інформації під впливом об'єктивних причин, тобто природи фізичних об'єктів, а також суб'єктивних факторів, тобто природи людської свідомості та мислення. Вивчення проблематики брехні при встановленні алібі підозрюваного або обвинуваченого у справі, на наш погляд, повинно здійснюватися у двох основних ракурсах, а саме:

– брехня, яка сталася через об'єктивні причини, пов'язані із хибністю встановлення події злочину (у даному випадку суб'єкт, який здійснює досудове слідство, неправильно встановив обставини події злочину – час, місце, спосіб тощо, які мають значення для встановлення алібі);

– брехня, що виникла через суб'єктивні причини, пов'язані з протидією суб'єктів алібі процесу встановлення істини у справі, що підлягає розслідуванню (у даному разі учасники процесу (підозрюваний, обвинувачений, свідки) дають свідчення або надають інші докази, які спотворюють справжні обставини справи).

В якості однієї із сутнісних ознак алібі у наукових колах визначається не тільки перебування підозрюваного (обвинуваченого) у момент вчинення злочину в іншому місці, але і його знаходження в іншому місці раніше моменту вчинення злочину, якщо різниця у часі є недостатньою для того, аби суб'єкт алібі міг дістатися місця злочину. На наш погляд, такий підхід не позбавлений раціональності. З метою підтвердження чи спростування такого роду інформації зазвичай використовуються слідчий експеримент.

Слідчий експеримент – це слідча (розшукова) дія, що проводиться слідчим або прокурором відповідно до ст. 240 КПК України [7]. Слідчий експеримент може бути проведений для перевірки припущень, версій слідчого з метою перевірки фактичних даних, отриманих у результаті допиту підозрюваного, свідка, потерпілого, виконання інших слідчих (розшукових) (далі – (р)) дій (огляду, пред'явлення для впізнання тощо). Необхідно зазначити, що слідчий експеримент входить до слідчих (р) дій, які змінили свою назву без істотних змін у процесуальному порядку їх проведення. Так, відтворення обстановки та обставин події змінено на слідчий експеримент, а функції по суті залишилися тими ж [8]. Можна

констатувати, що метою проведення слідчого експерименту є перевірка і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення; сутність слідчого експерименту полягає у відтворенні дій, обстановки, обставин певної події, а також проведенні необхідних дослідів чи випробувань; підставами для здійснення слідчого експерименту є наявність відомостей, перевірка і уточнення яких має значення для встановлення обставин кримінального правопорушення.

Типовими підставами для проведення слідчого експерименту є: 1) перевірка можливості бачити у зазначених умовах, завданням якого є встановлення можливості не тільки бачити, а й розрізняти деталі та особливості об'єктів у певних умовах; 2) перевірка можливості чути у конкретних умовах – у деяких випадках під час виконання слідчого експерименту на відкритій місцевості важливо встановити силу та напрямок вітру у момент події злочину, а також наскільки суттєво ці чинники впливають на можливість почути; 3) перевірка можливості проникнути крізь певний отвір та вийняти через нього ті чи інші предмети – встановлення об'єктивної можливості вчинення дій (проникнення, витягування), та суб'єктивної здатності на це певної особи або осіб (важливо з'ясувати, чи може предмет певної конфігурації та обсягу влізти у даний отвір, а також чи може вказана особа проникнути через виявлену щілину); 4) перевірка можливості вчинення певної дії за певний проміжок часу (під час здійснення такого експерименту головним чинником є час, оскільки викликає сумнів не факт можливості вчинення певних дій, а час, упродовж якого вони були вчинені); 5) перевірка можливості настання певних наслідків дій (розгоряння, полонки та ін.); 6) встановлення спеціальних та професійних навичок особи [9].

Проте, на наш погляд, розглянута вище характеристика не може розглядатися як сутнісна ознака алібі, адже специфіка діяльності щодо співставлення інформації відносно неможливості суб'єкта алібі перебувати одночасно у двох місцях, скоріше відноситься до особливостей методики доведення алібі у кримінальних справах.

Заслугує на увагу позиція про те, що алібі є виправдувальним доказом, який, не спростовуючи жодного із доказів обвинувачення, щент руйнує саме обвинувачення. За такого підходу алібі розглядається як логічна система, структурними елементами якої є місце вчинення інкримінованого злочину; час його вчинення; місце перебування суб'єкта алібі [10].

Існує наукова позиція, згідно з якою алібі повинно усвідомлюватися як, насамперед, факт об'єктивної дійсності, факт, що існує незалежно від нашої свідомості <...> безпосередньо сам факт перебування підозрюваного в іншому місці <...> і тільки. До обсягу поняття алібі, відповідно, включають не тільки алібі підозрюваного (обвинуваченого), але й алібі потерпілого, алібі трупа, його частин, алібі пістоleta, алібі собаки тощо. Наприклад, Н.В. Кручиніна, В.І. Шиканов вважають, якщо у справі про зґвалтування буде встановлено,

що жінка, визнана потерпілою, фактично на місці інкримінованого злочину була відсутня, це спричинить ті ж наслідки, що й алібі обвинувачуваного – припинення кримінального переслідування [11]. На наше переконання, таке розширення обсягу категорії «алібі» є невиправданим, оскільки призводить до його розмивання, змішування з іншими категоріями кримінально-процесуального права. Ми переконані у тому, що у наведеному прикладі мова йде не про відсутність потерпілої на місці вчинення злочину, а про відсутність події злочину, оскільки злочину відносно неї не вчинялося. За таких умов кримінальну справу не порушують, а порушена справа підлягає закриттю за відсутністю події злочину, коли з'ясовуються беззаперечні факти, що свідчать про відсутність власне діяння (дії або бездіяльності), про вчинення якого надійшла заява або повідомлення. Поняття ж алібі повинно застосовуватися виключно щодо підозрюваного, обвинуваченого, а, отже, тільки ці учасники кримінального судочинства можуть мати (або не мати) алібі у вчиненому злочині. Даний підхід ґрунтується на положеннях презумпції невинуватості, що гарантує особі обвинуваченого наявність реальних можливостей захищатися від пред'явленого звинувачення [2].

Як уже зазначалося вище, алібі, будучи фактом у справі, по суті, спирається на певне знання про природу людини як матерії, і це знання детермінує природу самого поняття алібі. Проте, щоб алібі підозрюваного або обвинуваченого було враховано при вирішенні питання про їх винність, одного зазначеного знання недостатньо. Потрібна сукупність знань, яка складається зі знань про місце, час та інші обставини вчинення злочину. Коли такі знання встановлено у кримінальній справі, то видається можливим зробити логічний висновок про наявність чи відсутність алібі у підозрюваного або обвинуваченого у конкретному випадку. Отже, алібі не може розглядатися як факт об'єктивної дійсності, що не залежить від людської свідомості, оскільки остання відіграє провідну роль у визначенні алібі, адже висновок про його наявність чи відсутність можливо зробити тільки через оцінку зазначених обставин справи [10].

Звертаємо увагу на те, що у процесі доказування велике значення надається негативним обставинам або, так званим, негативним фактам, до яких фахівці відносять відомості, які, впливаючи із розвитку події, що відбулася та пояснень конкретних осіб, не повинні знаходитися на місці події або, навпаки, повинні бути там, але їх у наявності не виявлено. До числа негативних обставин зазвичай відносять відсутність слідів крові при пораненнях великих судин; відсутність на шії трупа странгуляційної борозди, хоча труп знаходився у петлі; наявний отвір у проломі стіни складу менше розміром, ніж витягнутий й викрадений предмет тощо.

Справедливості заради маємо сказати, що факт сам по собі нічого не може підтверджувати або заперечувати, він є фрагментом об'єктивної дійсності, а позитивною чи негативною може бути тільки думка про зазначений факт

у разі обґрунтування тієї чи іншої обставини кримінальної справи. Тому встановлення алібі є з'ясуванням об'єктивного факту перебування (або незнаходження) підозрюваного (обвинуваченого) у момент вчинення злочину в іншому місці. Формулювання ж іншого судження про зазначений факт буде проявом обвинувального наголосу у процесі доказування.

У контексті вивчення даної проблематики, важливо розуміти, що на етапі збирання доказів особливого значення набуває криміналістична версія як метод пошуку та пізнання фактів реальної дійсності, як обґрунтоване припущення про подію, що підлягає вивченню, у цілому або про його окремі обставини. Змістовна сторона версії передбачає, що версія ґрунтується й пояснює всю дійсну на даний момент сукупність відомостей у справі. Крім того, в основі версії має бути покладено інформацію, що є результатом наукових узагальнень, а також відомості, які ґрунтуються на життєвому та професійному досвіді суб'єкту, узагальненні слідчої, оперативної-розшукової, судової та експертної практики тощо [12]. Зазвичай основою для побудови версії можуть бути відомості, отримані у результаті огляду місця події; оперативно-розшукові дані; відомості з пояснень очевидців, потерпілого тощо. Чим вищою є ступінь їх достовірності, тим вищою є ступінь реальності та об'єктивності пояснення сутності події злочину.

Необхідно також розуміти, що апіорі не можливо будувати версії, виходячи із фантазії, ірреальних вигадок, недоведених наукою припущень. Класично у процесі побудови версій потрібно враховувати їх відповідність науковим положенням, наприклад, неприпустимою є версія про те, що вбивство вчинено шляхом гіпнозу, адже науково доведено є той факт, що гіпноз не має такої сили впливу.

Аналіз спеціальної літератури надає нам розуміння того, що за ступенем визначеності виділяються типові версії, які є характерними для розслідування багатьох злочинів, мають більш-менш високий рівень спільності та висуваються, зазвичай, на основі усталених традиційних поглядів на події, явища та речі. Існування типових версій пов'язано з таким методом, як криміналістичне моделювання, яке передбачає використання не тільки матеріальних, а й уявних (ідеальних) моделей.

Висновки. Теорія та практика доказування наявності алібі підозрюваних чи обвинувачених у кримінальних справах сформулювала наступні типові версії: алібі реально існує; алібі помилкове [13]. Версія, що алібі реально існує, певними науковцями розглядається як версія захисту. Ми виступаємо опонентами даної тези, аргументуючи власну позицію наступним чином:

– право висувати версії в його традиційному розумінні має право тільки та особа, яка проводить розслідування у кримінальній справі. Заява ж підозрюваного (обвинуваченого) про алібі не може розглядатися як версії, оскільки не володіє характеристиками, що мають бути властиві версії у її юридичному сенсі. Для особи, яка проводить розслідування у справі, така заява є лише інформацією, на

основі якої у сукупності з іншими відомостями у справі буде вибудовуватися певна версія;

– особа, що висуває версію, бере відповідальність на себе щодо її доведення. Для того, щоб версія мала право на існування, необхідно мати у наявності певні відомості, які надають можливість для її побудови. Ст. 63 Конституції України гарантує, що особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом [14], але об'єктивна істина у справі не повинна при бути згублена.

– версія щодо існування у підозрюваного (обвинуваченого) у справі алібі може бути висунута слідчим незалежно від змісту його показань, наприклад, при перевірці іншої версії (самообмови) або на підставі висновку експертизи про ймовірного суб'єкта злочину, що виключає участь підозрюваного (обвинуваченого) у його вчиненні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Уголовно-процесуальный кодекс Российской Федерации от 18.12.2001 г. № 174-ФЗ (ред. от 17.04.2017, с изм. от 11.05.2017). [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/
2. Керимов Д.А. Методология права (предмет, функции, проблемы философии права) / Д.А. Керимов. – М., 2001. – 440 с.

3. Український тлумачний словник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/alibi>

4. Вернадский В.И. Научное мировоззрение. На переломе. Философские дискуссии 20-х годов: Философия и мировоззрение / В.И. Вернадский. – М., 1990. – 440 с.

5. Белкин А.Р. Теория доказывания: [науч.-метод. Пособие] / А.Р. Белкин. М., 1999. – 270 с.

6. Левченко О.В. Проблемы доказывания алиби обвиняемого по уголовным делам / О.В. Левченко // Вестник Челябинского государственного университета. 2015. № 4 (359). Право. – Вып. 41. – С. 123–128, 124.

7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1233090949171/pravo/kriminalniy_protseualniy_kodeks_ukrayini_naukovopraktichniy_komentar_-_tatsiy_vy

8. Новый Криминальный процессуальный кодекс Украины: комментарий, разъяснения, документы / відп. ред. В.С. Ковальський. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 408 с. – С. 25.

9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nuoua.if.ua/forum/thread198.html>

10. Владимиров Л.Е. Учение об уголовных доказательствах / Л.Е. Владимиров. – Тула, 2000. – 424 с.

11. Алиби: теоретические проблемы и их прикладное значение в уголовном судопроизводстве / Н.В. Кручинина, В.И. Шиканов. – Иркутск: Изд-во Иркутского ун-та, 1992. – 200 с.

12. Образцов В.А. Преступление. Расследование. Проверка достоверности информации: [науч.-метод.пособие] / В.А. Образцов, Н.В. Кручинина. – М., 2002. – 200 с.

13. Васильев А.Н. Следственная тактика / А.Н. Васильев. – М., 1976. – 540 с.

14. Конституція України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

УДК 343.131.3

ЩОДО ПИТАННЯ МОРАЛЬНОСТІ ОСНОВОПОЛОЖНИХ ЗАСАД У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Марущак Н.В., к. ю. н., доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права, конституційного права
Чернігівський національний технологічний університет

Стаття присвячена аналізу взаємозв'язку моралі і права у кримінальному процесуальному законодавстві. Досліджуючи моральний аспект принципів кримінального процесу, автор робить висновки про те, що успішне застосування процесуальних норм неможливе без їх етичного тлумачення.

Ключові слова: право, кримінальний процес, принципи, мораль.

Статья посвящена анализу взаимосвязи морали и права в уголовном процессуальном законодательстве. Исследуя моральный аспект принципов уголовного процесса, автор делает выводы о том, что успешное применение процессуальных норм невозможно без их этического толкования.

Ключевые слова: право, уголовный процесс, принципы, мораль.

Marushchak N.V. THE QUESTION OF MORALITY OF BASIC BASES IN THE CRIMINAL PROCESS OF UKRAINE

The article is devoted to the analysis of the relationship between morality and law in the criminal procedural law. Investigating the moral aspect of the principles of the criminal process. The author concludes that successful application of procedural norms is impossible without their ethical interpretation.

Key words: law, criminal process, principles, morality.

П'ять років тому 19 листопада 2012 р. набув чинності новий Кримінальний процесуальний кодекс України. Відповідно до його положень, у кримінальне процесуальне законодавство України вводиться ряд нових інститутів. Але головним, на нашу думку, є те, що новий Кримінальний процесуальний кодекс повністю змінює сутність кримінального процесу в державі. Підтвердженням цього,

перш за все, є система принципів кримінального провадження, яка відбиває прагнення України утвердитися в статусі правової, демократичної держави, основним обов'язком якої є утвердження і забезпечення прав і свобод людини, відповідальність перед нею за свою діяльність.

Мета статті – дослідження морального аспекту принципів кримінального процесу, аналіз